

Marcin Białas

"Panowanie w powietrzu: przypuszczalne formy przyszłej wojny oraz ostatnie artykuły", Giulio Douhet, Warszawa 2013 : [recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 15 (66)/2 (248), 194-195

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Treść książki autor ujął w pięciu rozdziałach. Omówił stan i liczebność wszystkich trzech armii oraz ich szyki, teren, na którym doszło do starcia, a przede wszystkim dwie fazy samej bitwy. Cennym uzupełnieniem treści pracy są aneksy, w których autor zamieścił teksty źródłowe zawierające relacje z bitwy oraz cztery kolorowe mapy.

Giulio Douhet, *Panowanie w powietrzu: przypuszczalne formy przyszłej wojny oraz ostatnie artykuły*, wstęp Italo Balbo, tł. Magdalena Skierczyńska, Wydawnictwo Tetragon, Warszawa 2013, 310 s.

Prace włoskiego gen. Giulio Douheta miały wielki wpływ na rozwój doktryn lotnictwa wojskowego w dwudziestoleciu międzywojennym. Bez nich trudno byłoby zrozumieć procesy, które doprowadziły do powstania współczesnych sił powietrznych. Douhet postulował bowiem budowę samodzielnego lotnictwa opartego na samolotach bombowych i samolotach pola walki oraz zerwanie z koncepcją używania ich tylko w roli pomocniczej (wywiad, łączność). Był prekursorem nowatorskiej teorii głoszącej, iż sukcesem każdej operacji powietrznej jest zapewnienie panowania w powietrzu. W latach 20. wieku XX, kiedy powstały jego prace, teoria ta, dziś będąca oczywistością, dla wielu wojskowych była niezrozumiałą mrzonką. Zwrócił na to uwagę gen. pil. Zenon Smutniał, pisząc we wstępie do niniejszej pracy: (...) *rozwiązania te nie znajdowały, niestety zrozumienia także w polskiej myśli tamtego okresu (...), kiedy jak wiemy z historii wojny 1939 roku, lotnictwo zostało rozczłonkowane i przydzielone do poszczególnych armii.*

Praca składa się z czterech zasadniczych ksiąg. Pierwsza z nich pt. *Panowanie w powietrzu* została wydana w 1921 r. i stanowi podstawę całego dzieła. Treść tej księgi został ujęta w czterech częściach: *Nowa forma wojny*, w której autor opisuje nowe możliwości wynikające z użycia lotnictwa jako broni zaczepnej; *Armia powietrzna*, gdzie przedstawia zarys organizacji lotnictwa podzielonego na jednostki bombowe i eskortujące; *Wojna powietrzna* – przedstawia koncepcje obrony powietrznej w myśl zasady, że najlepszą obroną jest atak. Ostatnia część zatytułowana przez autora *Organizacja* obejmuje zagadania użycia lotnictwa pomocniczego sił lądowych i morskich w wojnie powietrznej oraz znaczenie systemu bezpiecznych szlaków powietrznych.

W 1926 r. Giulio Douhet wydał dodatkową księgę uzupełniającą dzieło, gdyż jak sam to ujął: *w pierwszym wydaniu (...) nie uważałem za stosowne napisać wszystkiego, co myślę na temat lotnictwa, aby nie występować zbyt gwałtownie przeciw panującemu i dominującemu zdaniu na ten temat. Zrobiłem tak, aby ułatwić przyjęcie i wdrożenie rodzaju programu minimum, który w swoim czasie winien stać się nowym punktem wyjścia dla dalszego rozwoju.* Zdanie to wyraźnie pokazuje jak rewolucyjne były teorie Giulio Douheta dla współczesnego mu środowiska wojskowych i jak nie łatwo było je wcielać w życie.

Księga druga pt. *Przypuszczalne formy przyszłej wojny* została opublikowana w 1928 r. i stanowi kolejne rozwinięcie teorii zawartych we wcześniejszych dziełach, ale już z uwzględnieniem szybko zmieniających się tendencji w światowym lotnictwie. Księga ta składa się z czterech rozdziałów.

W księdze trzeciej, będącej podsumowaniem, autor naświetlił całość swojej teorii w oparciu o zagadnienia lotnictwa pomocniczego, obrony i walki powietrznej oraz broni rozstrzygającej.

W ostatniej, czwartej, księdze, opublikowanej już po śmierci Douheta w 1930 r., autor przedstawił wizję przyszłego konfliktu, jego przyczyn oraz planów operacyjnych. Wojnę powietrzną przyszłości autor analizuje w oparciu o siły lotnicze Francji, Belgii i Niemiec.

Rewolucyjne teorie gen. Giulio Douheta nie mogły wejść w życie wtedy, kiedy powstawały nie tylko ze względu na opór nieprzychylnych mu tradycjonalistycznych kół wojskowych, ale również ze względu na ograniczenia techniczne i gospodarcze państw, które nie były w stanie w tamtych czasach sprostać zamierzeniom budowy dużych armii lotniczych. Wizje autora sprawdziły się jednak już kilka lat po jego śmierci, w momencie wybuchu konfliktu światowego.

John Frederick Charles Fuller, *Czołgi w wielkiej wojnie: taktyka, organizacja, bitwy*, tł. Mateusz Grzywa. Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2013, 264 s.

Generał John Frederick Charles Fuller (1878–1966), strateg i historyk wojskowości, był jednym z pierwszych orędowników i teoretyków wojny zmechanizowanej. Przed I wojną światową służył w Afryce Południowej i Indiach. W 1916 r. został członkiem sztabu Sekcji Ciężkiej, a następnie brytyjskiego Korpusu Czołgów. Był jednym z architektów bitwy pod Cambrai. Po wojnie poświęcił się pracy nad rozwojem teorii wojny zmechanizowanej. Liczne prace Fullera miały ogromny wpływ na przyszłe pokolenia wojskowych, m.in. Heinza Guderiana, który czerpał z jego dorobku, opracowując niemiecką taktykę blitzkriegu.

Pierwsza praca Fullera zatytułowana *Czołgi w wielkiej wojnie: taktyka, organizacja, bitwy* to jedno z podstawowych opracowań dotyczących początków broni pancernej na polach bitew. Autor jako naoczny świadek wydarzeń opisuje genezę, jak sam pisze „okrętu lądowego”, taktykę użycia pierwszych czołgów i ich dalszy rozwój. Fuller dokumentuje działanie broni pancernej we wszystkich bitwach Wielkiej Wojny z wykorzystaniem czołgów, nie ogranicza się tylko do armii brytyjskiej. Dużo miejsca poświęca organizacji i taktyce działania francuskich i amerykańskich korpusów czołgów, jak również niemieckiej taktyce ich zwalczania. W podsumowaniach autor omawia dokonania czołgów podczas I wojny światowej oraz przedstawia wizje rozwojowe tej broni w przyszłości.

Dzieło gen. Fullera, liczące 40 rozdziałów, uzupełniają liczne ilustracje, fotografie i schematy wybranych typów czołgów oraz 9 map pokazujących przebieg bitew z lat 1917–1918, w których była używana ta broń.

Jarosław Jastrzębski, *Ku wojnie na Pacyfiku*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2014, 136 s.

W ostatnich latach na polskim rynku wydawniczym pojawiło się wiele książek na temat wojny na Pacyfiku z lat 1941–1945, konfliktu, który toczył się na ogromnym teatrze operacyjnym Azji Południowo-Wschodniej i oceanów Spokojnego i Indyjskiego. Większość z tych prac skupia się głównie na militarnej stronie, niewiele zaś jest publikacji dotyczących wielkiej polityki, która do tej wojny doprowadziła. Książka Jarosława Jastrzębskiego jest wyjątkowa, a wnioski w niej zawarte mogą pomóc czytelnikowi